

Informatienota voor de raad

Datum 11 september 2023

Onderwerp	Afval- en grondstoffeninzameling 2e kwartaal 2023
Versienummer	V1.0

Portefeuillehouder P. Guldemon

Informant M. Kruizinga
Afdeling Leefomgeving en Mobiliteit
Telefoon 038 498 2405
Email M.Kruizinga@zwolle.nl
Bijlagen 1. Monitorrapportage “Zwolle zonder Afval” Q2 2023 van ROVA

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

1. De resultaten van de afval- en grondstoffeninzameling over het eerste half jaar van 2023.
2. De wijze van afdoening van de toezeggingen in het raadsdebat afval 11 juli jl. over communicatie en inzicht in financiën.

Datum 11 september 2023

Inleiding

Tijdens het raadsdebat van 10 oktober 2022 is u toegezegd dat de gemeenteraad elk kwartaal in 2023 de stand van zaken ontvangt over de resultaten van de inzameling van afval en grondstoffen, na de invoering van het tarief op restafval. Als bijlage is de monitor over het eerste half jaar van 2023 toegevoegd (Monitorrapportage “Zwolle zonder Afval” Q2 2023). Na een half jaar ‘tarief op restafval’ wordt voorzichtig een doorkijk gemaakt naar de mogelijk te verwachten resultaten voor heel 2023. Met het uitvoeren van een pakket aan communicatieve maatregelen worden bewoners meegenomen in nut en noodzaak van afvalscheiding. Hiermee is de toezegging uit het raadsdebat van 11 juli jongstleden beantwoord.

Kernboodschap

De invoering van het tarief op restafval heeft gezorgd voor een aanzienlijke daling van het restafval. Daarnaast is de hoeveelheid gescheiden ingezamelde grondstoffen gestegen waarbij de kwaliteit in het algemeen goed is. Hieruit blijkt dat de genomen maatregelen het gewenste effect hebben. De goede resultaten nemen niet weg dat er aandachtspunten zijn zoals de bijplaatsingen van afval bij ondergrondse containers en de kwaliteit van het gft in openbaar toegankelijke containers. Ook de inzameling van pmd met zakken vraagt extra aandacht.

Toelichting

1.1 De invoering van het ‘tarief op restafval’ heeft het gewenste resultaat ten aanzien van de hoeveelheid restafval

De daling van de hoeveelheid fijn restafval zet zich door in het tweede kwartaal. Als de resultaten van het eerste half jaar 2023 worden geëxtrapoleerd naar heel 2023 wordt in totaal 96 kg fijn restafval per inwoner ingezameld. Dit is vier kilo onder de doelstelling van 100 kilo. En bijna 70 kilo minder dan in 2022. Hierbij zit ook het afval van luiers en incontinentiemateriaal. In 2022 werd nog 164 kg/inwoner fijn restafval ingezameld.

De totale hoeveelheid grof huishoudelijk restafval (gha) lijkt nu uit te komen op 38 kg per inwoner. Dit is in de lijn met de hoeveelheid grof restafval die afgelopen jaren werd ingezameld. In de hoeveelheid gha zit ook het afval van de opgeruimde bijplaatsingen.

1.2 De hoeveelheid gescheiden ingezamelde grondstoffen¹ stijgt

Zoals verwacht stijgt de hoeveelheid gescheiden inzameling grondstoffen:

	2022 (kg/inw)	2023 (1 ^e helft) (kg/inw)	2023 (totaal verwacht) (kg/inw)
pmd	24	17	34
gft	78	53	106
opk	41	23	46

De trend die we in het eerste kwartaal zagen, zet door in het tweede kwartaal. Hierdoor stijgt naar verwachting het scheidingspercentage in Zwolle van 51% in 2022 naar 66% in 2023. De kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen blijft over het algemeen goed. Alleen de inzameling van gft-containers in beugels blijft achter. In deze openbaar toegankelijke containers wordt vaak restafval

¹ pmd: plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenverpakkingen; gft: groente-, fruit- en tuinafval; opk: oud papier en karton

Datum

11 september 2023

aangetroffen. Maar ook goed gescheiden gft dat wordt aangeboden in plastic zakjes, zorgt soms dat de kwaliteit van het gft onvoldoende is om te verwerken en recyclen. Het materiaal wordt verbrand en telt mee bij de hoeveelheid restafval. Om verdere vervuiling te voorkomen, worden steeds meer gft-containers in beugels vervangen door gft-containers in cocons met toegangscontrole. Daarnaast werken we aan een voorstel voor het verstrekken van biologisch afbreekbare zakjes.

1.3 Aanpak bijplaatsingen geïntensiveerd

Maatwerk vereist

Er is een standaardaanpak voor de selectie van locaties waarmee we aan de slag gaan. Wij hebben geleerd dat iedere locatie anders is en daarbij ook andere acties vereist. Wat op de ene plek wel werkt, kan op de andere plek niet werken. Ook is bekend dat één losse actie vaak niet voldoende is om het gedrag te veranderen. Dit heeft tijd en verschillende soorten acties nodig die bestaan uit een combinatie van maatregelen afgestemd op de locatie (maatwerk) zoals bijvoorbeeld handhaving en controle, communicatie, opschoonactie of containeraanpassing. Daarom hebben we bij verschillende locaties gekeken welke acties we kunnen combineren voor een groter effect. Afgelopen maanden is voor een aantal locaties interventiepakketten met meerdere acties ontwikkeld die we verspreid inzetten. Het grootste deel van de geregistreerde bijplaatsingen is overigens nog steeds grof huisvuil. Hiervoor ontwikkelen we dan ook speciale interventiepakketten.

Een van de pakketten is voor een locatie met de volgende kenmerken:

- Voornamelijk bijplaatsingen van grof huishoudelijk afval
- De container staat goed in het zicht
- Veel verhuisbewegingen
- Weinig sociale controle
- Hoogbouw van woningbouwcorporatie

Bij zo'n locatie worden de volgende acties gecombineerd:

- Check basis op orde
- Huidige klepstickers wisselen voor één met informatie over grofvuil
- Woningbouwcorporatie inzetten voor structureel communiceren en controleren
 - Poster en flyer inzetten
 - Checken of iedereen een afvalpas heeft
 - Verhuismail met informatie over grofvuil zodra iemand de huur op zegt
- Drie verschillende borden afwisselen
 1. Handelingsperspectief (wat kun je doen als je grofvuil hebt?)
 2. Gevolgen van bijplaatsen (u kunt een boete krijgen)
 3. Ogen en aangeven dat de locatie onder extra toezicht is
- Zichtbaarheid toezicht en handhaving

Om de juiste interventiepakketten te ontwikkelen voor de locaties is het van belang om te weten wat op de locaties speelt en hoe je hier goed bij kunt aansluiten. Afgelopen tijd is veel contact gelegd met de partners in de stad, zoals Travers en woningbouwcoöperaties, om informatie op te halen over de locaties. Hierbij hebben de wijkregisseurs een belangrijke rol gespeeld. Met de

Datum

11 september 2023

wijkregisseurs is ingezet op deze samenwerkingen omdat wij ons er bewust van zijn dat de gemeente niet altijd de juiste zender is van een boodschap.

Meer voorlichting door afvalcoaches

Ook zijn de afvalcoaches actief. Ze gaan persoonlijk bij inwoners langs om extra informatie te geven en op te halen. En de afvalcoaches sluiten ook aan bij evenementen in de wijken zoals bijvoorbeeld het 'Iedereen telt festival' in Diezerpoort. Als we inwoners spreken vragen we ze ook om actief bijplaatsingen te melden. Hierdoor krijgen we een nog beter beeld van de locaties die aandacht behoeven. Daarnaast hebben we beter zicht op het effect van uitgevoerde interventies en passen deze aan waar nodig.

Betrekken actieve inwoners

Waar mogelijk trekken we samen met actieve inwoners op om bijplaatsingen tegen te gaan. Zo hebben drie betrokken inwoners uit verschillende wijken als proef een ondergrondse container geadopteerd. Deze inwoners ruimden voorheen bijplaatsingen van anderen op. Hiermee zijn ze gestopt in verband met het tarief op restafval. Deze inwoners hebben een kwartaal geprobeerd dagelijks het afval dat in de container past op te ruimen en wat niet past te melden. Met de gedachte: schoon blijft langer schoon. Na de proefperiode is samen met de inwoners geëvalueerd. De conclusie was dat het niet het gewenste effect had. Dagelijks werd afval aangetroffen naast de containers. Overtreders konden niet worden aangesproken op hun gedrag doordat het afval niet kon worden doorzocht op adresgegevens. We blijven in contact met de inwoners over een eventuele vervolgactie. Voor nu is afgesproken dat ze actief blijven melden.

Intensiveren controle toezicht openbare ruimte

Voor restafval zetten we in op extra toezicht. In de wijken met de meeste registraties (Holtenbroek en Diezerpoort) hebben we extra toezichthouders ingezet. We zien dat meer controles leiden tot meer registraties van bijplaatsingen. Hierdoor worden meer inwoners aangesproken op hun gedrag. Inwoners reageren positief op de meer zichtbare controles in de wijk.

Toepassing software schouwen zwerfafval Rotterdam onderzocht

In de wethoudersmemo van 4 oktober 2022 is toegezegd dat wordt nagegaan of de software die in Rotterdam wordt gebruikt om bijplaatsingen tegen te gaan ook in Zwolle gebruikt kan worden.

Volgens informatie van de gemeente Rotterdam gaat dit om een proef met digitaal schouwen van zwerfafval en dus niet over de aanpak van bijplaatsingen. Doel is een algoritme ontwikkelen om zwerfvuil op camerabeelden te herkennen. Rotterdam wil daarna deze techniek toepassen voor een efficiëntere inzet van de straatreiniging. De proef zit nog steeds in een onderzoeksfase. Rotterdam heeft een marktconsultatie uitgeschreven. De grote hoeveelheid aan beelden moet worden verwerkt en gelabeld zodat het systeem steeds beter weet wat is aangetroffen. Deze methode van digitaal schouwen vraagt om grote investeringen en een team van analisten voordat het algoritme voldoende ontwikkeld is om hierop te kunnen vertrouwen. Onze conclusie hierbij is dat dit voor Zwolle te weinig toevoegt op de schouwdata die we al hebben. De hele stad wordt namelijk al geschouwd op frequente basis. Deze nieuwe techniek vraagt nog een grotere digitale ontwikkeling en bijbehorende uitvoeringskosten; afgezet tegen de beperkte meerwaarde en gevraagde analyse inzet geven we hier op dit moment geen prioriteit aan.

Datum 11 september 2023

Financiën

Conform toezegging van de wethouder tijdens het raadsdebat van 11 juli volgt hier een schets van de financiële stand van zaken van het afvalbeleid.

Op basis van de resultaten van het eerste half jaar 2023 kunnen we uitspraken doen over het eindresultaat voor heel 2023. De totale hoeveelheid afval en grondstoffen daalt (daling van bijna 7%). Deze daling wordt vermoedelijk veroorzaakt doordat bewoners bewuster met hun afval omgaan, maar ook doordat het meeliften van afvalstromen niet afkomstig van Zwolse huishoudens wordt bemoeilijkt.

Doordat de verdeling is veranderd zijn ook de afvalbeheerskosten gedaald. De hoeveelheid restafval is 45% gedaald. Daarentegen lijken de hoeveelheid pmd (40%), gft (37%) en opk (14%) in 2023 te stijgen ten opzichte van 2022.

De besparing op restafval lijkt in 2023 uit te komen op ruim 1 miljoen euro. Tegenover deze besparing staat een extra investering in het scheiden van grondstoffen, een integrale kostenstijging (inflatie) en het bieden van extra maatwerk. We hebben diverse nieuwe soorten inzameling toegevoegd, zoals een wekelijkse pmd-inzameling in de compacte buurten, gft- inzameling in beugels, de inzameling van luier- en incontinentiemateriaal etc. Het resultaat is dat de afvalstoffenheffing 2024 waarschijnlijk onder het inflatieniveau zal blijven. De Q2 rapportage wordt verwerkt in de begroting van 2024. Meer informatie over de kosten en baten én over de dekking wordt in de begroting van 2024 weergegeven.

Communicatie

In het raadsdebat van 11 juli heeft de wethouder toegezegd dat in de volgende kwartaalrapportage een schets wordt toegevoegd van de diverse manieren waarop over het afvalbeleid met de inwoners wordt gecommuniceerd.

Tarief op restafval, gedrag en communicatie

Vanuit de gedragswetenschap weten we dat simpelweg vertellen waarom afval scheiden gewenst is, niet voldoende is om mensen daadwerkelijk tot verandering aan te zetten. Daar is meer voor nodig: vaak een combinatie van beleid, (fysieke) maatregelen en communicatie. Het tarief op restafval op zichzelf is zo'n beleidswijziging waarvan we weten dat het mensen aanmoedigt afval beter te scheiden. Voor de invoering zijn inwoners op verschillende momenten en via diverse kanalen geïnformeerd hoe het tarief op restafval werkt en hoe zij met afval scheiden invloed kunnen uitoefenen op de kosten en welke hulp er beschikbaar is (flankerend beleid). Niet alleen via de gemeente, maar ook via GBLT, ROVA, afvalcoaches, intermediairs en klantcontactcentra.

Zo gericht mogelijk

De huidige fase van het beleid staat in het teken van monitoren en bijstaven. Steeds wordt gekeken waar het goed gaat en waar het beter kan. Daar waar het niet goed gaat, zoeken we uit wat de oorzaak is. Alleen dan kunnen we namelijk met gerichte, aanvullende oplossingen komen. Daar waar aanpassingen alle inwoners raken wordt hierover stadsbreed gecommuniceerd, zoals over de extra containers voor luiers en incontinentiemateriaal of de Mijn ROVA-omgeving waarin inwoners kunnen zien hoeveel restafval ze hebben weggegooid. Ook de eerste resultaten van het tarief op restafval zijn breed onder de aandacht gebracht. We weten namelijk dat het inwoners kan motiveren om voortgang en resultaat van hun eigen gedrag te zien. In deze fase vinden veel aanpassingen ook plaats op kleine schaal. In die gevallen vindt communicatie rechtstreeks plaats met de inwoners die betrokken zijn. Denk aan communicatie over gft-containers die een paslezer krijgen of het plaatsen van palen voor

Datum 11 september 2023

pmd-zakken in bepaalde buurten. Ook communiceren we zoveel mogelijk op de locaties waar het gedrag plaatsvindt, dus bij de ondergrondse container.

Interpersoonlijk

Verder vindt in deze beleidsfase veel communicatie op interpersoonlijk niveau plaats. Via de afvalcoaches is contact met inwoners die vragen hebben of problemen ervaren met het nieuwe beleid. Door direct contact ontstaat de ruimte voor een gesprek en kan gericht informatie worden verstrekt en dilemma's worden besproken (maatwerk). Dit gebeurt reactief en pro-actief. Zo gaan afvalcoaches gesprekken aan met inwoners die vaak restafval aanbieden, om te voorkomen dat zij verrast worden door een hoge rekening. In een paar gevallen is geconstateerd dat er bedrijfsafval met een huishoudelijk pas is weggegooid. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met bewoners die niet op de hoogte bleken te zijn van de kosten of de mogelijkheden van het scheiden van het afval.

Interpersoonlijke communicatie vindt ook plaats via intermediairs die al in contact staan met (groepen) inwoners. Deze tussenpersonen weten de doelgroep vaak gerichter of anders te bereiken en het biedt de mogelijkheid om meer specifieke informatie te verschaffen. Denk aan woningcorporaties die hun huurders informeren wat zij met hun grofvuil kunnen doen als zij gaan verhuizen. Wij faciliteren de intermediairs waar nodig met communicatiemiddelen.

Makkelijker maken / drempels wegnemen

Het wegnemen van drempels of het gewenste gedrag makkelijker maken draagt eraan bij dat inwoners eerder afval scheiden. In aanloop op het tarief op restafval hebben we daarom gezorgd dat inwoners in alle wijken (extra) faciliteiten hebben om afval te kunnen scheiden. Bij de implementatie van het tarief op restafval is daarom flankerend beleid ingevoerd, met hulp voor wie dat nodig heeft. Door concrete aanwijzingen te geven maken we duidelijk wat van de inwoner wordt verwacht. Door het gebruik van eenvoudige taal, ondersteund door beeld of iconen, willen we de boodschap begrijpelijk(er) maken.

Vervolg

Zoals het zich laat aanzien leidt de invoering van het tarief op restafval tot een aanzienlijke verlaging van de hoeveelheid restafval en beperkt hiermee de toename van de kosten voor de inzameling en verwerking van het afval in zijn totaal. Na het derde kwartaal informeren wij u verder over het verloop van de resultaten van de inzameling.

Openbaarheid

Openbaar

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

voorstel

Zwolle

Datum

11 september 2023

secretaris, Dick Emmer